

ΤΑ ΑΠΟΚΡΥΦΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

Ενότητα 3: Το Ευαγγέλιο του Θωμά

Αικατερίνη Τσαλαμπούνη
Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

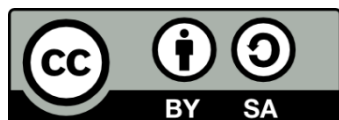
Τα Απόκρυφα Ευαγγέλια.

Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας

Το Ευαγγέλιο του Θωμά

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ ΤΟΥ ΘΩΜΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

- Βρέθηκε στη βιβλιοθήκη του Nag Hammadi (NHV II,2).
- 114 λόγια του Ιησού χωρίς αφηγηματικό πλαίσιο.
- Σήμερα στα κοπτικά – το πρωτότυπο πιθανόν στα ελληνικά.
- Σπαράγματα P0xy1, P0xy654, P0xy655 (όλα στα ελληνικά).
- Η ελληνική εκδοχή είναι η αρχαιότερη (το κείμενο του Nag Hammadi - 4^{ος} αι.).
- Τόπος προέλευσης πιθανόν η Συρία.
- P0xy1 (πριν το 200 μ.Χ.) -> 120-140 η πρώτη εκδοχή.

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΙ (1)

- Το ζήτημα της εξάρτησης ή μη εξαρτάται από την χρονολόγηση.
- Περίπου τα μισά λόγια του ευαγγελίου απαντούν και στα συνοπτικά ευαγγέλια.
- Από τα υπόλοιπα
 - Λόγια συνοπτικού χαρακτήρα (π.χ. άγνωστες παραβολές).
 - Γνωστικού χαρακτήρα κείμενα.
- Κάθε λόγοιο θα πρέπει να εξεταστεί ξεχωριστά.

ΤΟ ΕΥΑΓΘΩΜΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΙ (2)

- Πιθανές εκδοχές σχέσης:
 - Το *Ευαγθωμά* η χαμένη Πηγή των Λογίων.
 - Το *Ευαγθωμά* εξαρτάται από τα συνοπτικά.
 - Το *Ευαγθωμά* και τα κανονικά ευαγγέλια αντλούν μία κοινή προφορική παράδοση.

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΙ (3)

- Χωρία συνοπτικού χαρακτήρα χωρίς παράλληλα: προφανώς από την αρχαία προφορική παράδοση.
- Παράλληλα με τους συνοπτικούς χωρία: προφανώς πρόσβαση στην προφορική παράδοση.
- Χωρία που προδίδουν σχέση με την ιστορία της σύνταξης.
- Το φαινόμενο της δευτερογενούς προφορικότητας.
- Στα χωρία που παρουσιάζουν ομοιότητα με το Ιω: πρόσβαση σε κοινή παράδοση.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗ ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

- Σχέση με τη σοφιολογική γραμματεία (λόγιο 2).
- Σχέσεις με το γνωστικισμό – όμως απουσιάζει ο γνωστικός μύθος.
- Σε κάποια λόγια εμφανής η γνωστική επίδραση (λόγιο 28 και 40).
- Το Ευαγθωμά στην πορεία της διαμόρφωσης της γνωστικής παράδοσης.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

- Η απουσία αφηγηματικού πλαισίου .
- Χαλαρή σύνδεση των λογίων μεταξύ τους -> δύσκολη η ομαδοποίηση.
- Σε κάποια περιπτώσεις υπάρχουν κοινά στοιχεία:
 - Λόγια 25-26: «άδελφός».
 - Λόγια 28-29: «σάρξ».
 - Λόγια 36-37: «ένδυμα».
 - Λόγια 51-52: «νεκρός».
- Προφανώς ένδειξη συλλογής χωρίς συγκεκριμένο συνολικό σχέδιο .

ΠΡΟΟΙΜΙΟ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

- «Ο Ιησούς ο ζων»: χαρακτηρισμός του Ιησού στα γνωστικά κείμενα – ο αναστημένος Ιησούς.
- Κάποια λόγια όμως από την επίγεια δράση του Ιησού.
- Πιθανόν εδώ μία αχρονική θεώρηση.
- «Δίδυμος Ιούδας Θωμάς»: κυρίως έτσι στην συριακή Εκκλησία.
- Τα «απόκρυφα λόγια» – στο κοπτικό κείμενο «ερμηνεία».

Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ (ΛΟΓΙΟ 3)

- Ομοιότητες με Μκ 13,21-22.
 - «αυτοί που σας καθοδηγούν»: κριτική στην Εκκλησία.
- Ομοιότητες με Λκ 17,20-21
 - Εξατομίκευση της σωτηρίας.
- Για τη Βασιλεία: λόγια 20. 22. 27. 46. 49. 54. 113.

Η ΝΗΣΤΕΙΑ (ΛΟΓΙΟ 6)

- Οι τρεις συνηθισμένες μορφές ευσέβειας: νηστεία, προσευχή, ελεημοσύνη.
- Η νηστεία αποχή από τον κόσμο (βλ. λόγιο 21 και 27).

ΤΟ ΛΙΟΝΤΑΡΙ ΚΙ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ (ΛΟΓΙΟ 7)

- Στοιχεία πλατωνικής ανθρωπολογίας (Πολιτεία 588B-589B):
- Η ψυχή
 - Ένα τετρακέφαλο τέρας (οι ορμές κι οι επιθυμίες).
 - Ένα λιοντάρι (η οργή).
 - Ένας άνθρωπος (η λογική).
- Η βρώση του λιονταριού σημαίνει την κυριαρχία της λογικής επί των ανεξέλεγκτων παθών.

ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ (ΛΟΓΙΑ 12 ΚΑΙ 13)

- Στο λόγοιο 12 κυριαρχεί ως παράδειγμα ο Ιάκωβος (ιουδαιοχριστιανικό στρώμα παράδοσης).
- Στο λόγοιο 13 κυρίαρχη μορφή ο Θωμάς.
- Ομοιότητες με Μκ 8,27-30.
- Οι άλλοι μαθητές αντιπροσωπεύουν την υπόλοιπη Εκκλησία.
- Ο Θωμάς πρότυπο του γνωστικού ανθρώπου.

ΕΝΑ ΧΩΡΙΟ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΥΛΟ; (ΛΟΓΙΟ 17)

- Παραπέμπει στο Α΄ Κορ 2,9.
- Ένα έγγραφο από τον Παύλο;
- Πιθανότερο: κυρίως δύσκολα χωρία των επιστολών μετατράπηκαν σε λόγια του Ιησού μέσα στην προφορική παράδοση.

ΕΝΑ ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΧΩΡΙΟ; (ΛΟΓΙΟ 28)

- Απόηχοι του γνωστικού μύθου;
- Στοιχεία γνωστικής ανθρωπολογίας και σωτηριολογίας.
- Παρόμοια περίπτωση το λόγιο 50.
- Παράδειγμα ένταξης γνωστικών στοιχείων σε λόγια του *Ευαγθωμά*.

Η ΜΑΡΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΔΡΕΣ (ΛΟΓΙΟ 114)

- Ίσως αντικατοπτρίζει τη μοναστική παράδοση από όπου το *Ευαγθωμά*.
- Ο ρόλος της Μαρίας στη γνωστική και στην αρχαία εκκλησιαστική παράδοση.
- Σχέσεις με το λόγο 22.
- Αντικατοπτρισμός της κοινωνικής κατάστασης της εποχής.
- Πρακτικά: μεταμόρφωση των γυναικών σε άνδρες

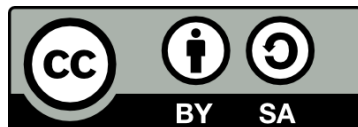
Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τσαλαμπούνη Αικατερίνη. «Τα Απόκρυφα Ευαγγέλια. Το Ευαγγέλιο του Θωμά». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS339/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Φίλιππος Γερμάνης
Θεσσαλονίκη, Εαρινό Εξάμηνο 2014-2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

